

Deținerea temporară de acțiuni de către o instituție de credit – instituție juridică necesară în contextul actual

Ianfred Silberstein, director, Direcția Juridică, BNR

Ne aflăm în prezența unei instituții juridice de sine stătătoare și se impune analiza acesteia sub diverse aspecte: necesitatea unei asemenea instituții într-un context economic dat, definierea instituției juridice și delimitarea acesteia în raport de alte instituții asemănătoare, cui îi este aplicabilă o reglementare specifică, stabilirea caracterului temporar și întinderea acestuia, specificul societăților comerciale ale căror acțiuni pot fi deținute temporar de către o instituție de credit, condițiile în care o instituție de credit poate dobândi asemenea acțiuni, regimul juridic al acestei operațiuni, consecințele pe care le implică o asemenea deținere de acțiuni etc.

Contextul social-economic se demonstrează a fi factorul decisiv care poate determina opțiunea unei instituții de credit de a apela la această instituție juridică care, necesarmente, trebuie să se vădească a fi utilă pentru a corespunde intereselor sale prezente și de perspectivă.

În prezent, existența unei recesiuni economice la nivel național pe fondul crizei financiar-bancare europene și internaționale crează probleme deloc neglijabile și instituțiilor de credit din sistemul bancar din România, România fiind integrată într-un sistem care se demonstrează a fi tot mai globalizat, așa cum beneficiile acestuia s-au reliefat în economia românească până la sfârșitul anului 2008, tot astfel și aspectele negative apărute în economiile și sistemele financiar-bancare cu care se află în relație directă se reflectă, în egală măsură, și în economia românească cu consecințe, ce nu pot fi ignorate de sistemul bancar din România.

Realitatea din ultima vreme a arătat că sistemul bancar, de altfel sistemul circulator în orice economie de piață, resimte problemele acute pe care economia și societatea

românească le trăiește cotidian și nu le poate ignora tocmai fiindcă realitatea concretă nu poate fi ignorată.

Corelațiile de sistem din cadrul economiei naționale atrag consecințe asupra instituțiilor de credit aflate în strânsă legătură cu societățile comerciale pe care le deserveșc și cu care se află în raporturi juridice constante și active. Dacă agenții economici au o existență lipsită de evoluții furtunoase și își desfășoară activitatea în condiții firești și raporturile juridice pe care le au instituțiile de credit cu aceștia se înscriu pe același făgaș. Cum, însă, au apărut fenomene care au perturbat activitatea acestora, situația creată s-a repercutat în discutabil și asupra instituțiilor de credit cu care respectivii agenți economici erau în asemenea raporturi. Dacă se analizează, spre exemplu, evoluția pieței imobiliare din țară și, mai ales, activitatea agenților economici angajați pe această piață, care cunoscuse anual creșteri apreciabile, este firesc ca o cădere a respectivei piețe să antreneze consecințe cu efecte nedorite și în relațiile acestor agenți economici cu instituțiile de credit care le finanțaseră. Scăderea valorii imobilelor, imposibilitatea agenților economici angrenați în construcții de a-și găsi clienții necesari și de a vinde obiectivele deja construite îngreunează sau chiar face imposibilă returnarea la termen a mijloacelor bănești împrumutate de la instituțiile de credit. Această situație determină, la rândul ei, atât neîncrederea acestei instituții de a da noi credite în respectivul sector economic, cât și imposibilitatea de a dispune de fondurile necesare pentru a continua activitatea de creditare. Cercul vicios se extinde și asupra altor sectoare din economie, dar și asupra creditării persoanelor fizice, eventualii cumpărători, ai căror situație economică a fost considerabil afectată în noile condiții concrete existente în societatea românească.

Totuși, activitatea de creditare ca și ansamblul activității bancare nu trebuie să stagneze căci efectele pot fi lesne înțelese. În acest context, instituțiile de credit trebuie să găsească modalități care să le ofere posibilitatea să-și continue activitatea pentru care au fost autorizate. Situația din sistemul bancar nu poate fi indiferentă pentru autoritatea de supraveghere prudencțială. Aceasta trebuie, pe de o parte să urmărească, cu și mai multă responsabilitate, evoluția fiecărei instituții de credit din sistem pentru a se atinge scopul acestei activități înscris, în mod clar, în art.164 din Ordonanța de urgență a Guvernului

nr.99/2006, modificată și completată, potrivit căruia: “În scopul protejării intereselor deponenților și al asigurării stabilității și viabilității întregului sistem bancar, Banca Națională a României asigură supravegherea prudențială a instituțiilor de credit persoane juridice române, (.....), prin stabilirea unor norme și indicatori de prudență bancară și urmărirea respectării acestora și a altor cerințe prevăzute de lege și de reglementările aplicabile, atât la nivel individual, cât și la nivel consolidat sau sub-consolidat, după caz, în vederea prevenirii și limitării riscurilor specifice activității bancare.”

Pe de altă parte, în același spirit, Banca Națională a României trebuie să se preocupe să emită noi reglementări care să sprijine instituțiile de credit în rezolvarea problemelor cu care sunt confruntate. Pe acest considerent, autoritatea națională de reglementare bancară, receptivă la problemele cu care se confruntă instituțiile de credit, în prezent, are în vedere un act normativ privitor la reglementarea deținerilor temporare de acțiuni în cursul unei operațiuni de asistență sau restructurare financiară’ a unei entități din afara sectorului financiar.

Instituția juridică care face obiectul acestei analize își află temeiul juridic în dispozițiile art.145 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.227/2007, cu modificările și completările ulterioare în secțiunea rezervată participațiilor calificate . Acest articol califică această instituție juridică drept o excepție în raport de participațiile calificate ale instituțiilor de credit. Participația calificată este definită de art.7 alin.(1) pct.17 din același act normativ ca fiind “o participație directă sau indirectă într-o entitate, care reprezintă 10% sau mai mult din capitalul ori din drepturile de vot ale entității sau care face posibilă exercitarea unei influențe semnificative asupra administrării entității respective”. În secțiunea amintită din ordonanța de urgență se arată condițiile în care se permite unei instituții de credit de a deține participații la entități extrane sistemului financiar-bancar. Tocmai prin art.145 se creează posibilitatea legală pentru “deținerile temporare de acțiuni în cursul unei operațiuni de asistență sau restructurare financiară ori în cursul normal al unei operațiuni de subscriere sau deținerile temporare de acțiuni în numele instituției de credit, persoană juridică română, dar pe contul altor persoane” pe

care legiuitorul înțelege a nu le considera participații calificate în sensul definit în art.7 anterior citat, adăugând că în virtutea acestui considerent , acestea „nu sunt luate în calculul limitelor prevăzute la art.143 alin.(1) și (2)”. Această excepție o considerăm justificată tocmai de considerentul temporar al deținerii de acțiuni, care deosebește regimul juridic aplicabil față de participațiile calificate pe care o instituție de credit le poate deține pe o perioadă nedeterminată la o asemenea entitate, situație în care valoarea participației calificate este limitată în raport de fondurile proprii ale acesteia.

Cum la momentul apariției actului normativ la care ne-am referit nu prezenta interes o abordare practică a deținerilor temporare de acțiuni în condițiile date, legiuitorul nu a avut în vedere o reglementare a acestora. Realitatea actuală impune o nouă abordare a acestora și având în vedere prevederile art.420 alin.(1) din ordonanța de urgență potrivit căroră “Banca Națională a României emite reglementări în aplicarea prezentei ordonanțe de urgență”, autoritatea națională în domeniu apreciază necesitatea reglementării acestei instituții juridice prin intermediul unui Regulament al Băncii Naționale a României, aplicabil instituțiilor de credit, persoane juridice române.

Formularea din textul proiectului de regulament orientează întreaga construcție a noțiunii pe care vrea să o definească și, implicit, să o reglementeze. Astfel, se are în vedere deținerile temporare de acțiuni în cursul unei operațiuni de asistență sau restructurare financiară a unei entități din afara sectorului financiar.

Denumirea circumstanțiază cu exactitate scopul urmărit de reglementator deoarece se referă concret la ceea ce autoritatea națională de reglementare urmărește a fi un instrument util într-o conjunctură economică cu care se confruntă realitatea nemijlocită. Da. Este nevoie de un mijloc prin care instituțiile de credit aflate în situația creată de recesiunea economică trebuie să-l utilizeze într-o asemenea perioadă pentru a evita o scădere a recuperărilor din creditele acordate anterior. În consecință, ele sunt abilitate să poată deține acțiuni ale unei entități din afara sectorului financiar. Această deținere poate avea numai un caracter temporar, caracter pe care reglementarea îl stabilește concret la o perioadă ce nu poate depăși 24 de luni începând de la data achiziționării acestora. Acest

termen este privit ca o perioadă înăuntru căreia entitatea la care instituția de credit a dobândit deținerea de acțiuni să se poată redresa suficient astfel încât să devină capabilă să-și dezvolte activitatea și să poată achita obligațiile sale bănești către instituția de credit, care se va putea dispensa de respectivele acțiuni pe care le deține. Proiectul de regulament dă posibilitatea Direcției Supraveghere, care desfășoară, în toată această perioadă, urmărirea modului în care acționează instituția de credit în folosul redresării entității în cauză să prelungească, cu caracter de excepție, perioada de 24 de luni, dar numai o singură dată, pentru a se evita abuzul din partea ambelor părți – instituția de credit care ar putea reînnoi solicitarea de prelungire pentru care deținerea de acțiuni nu s-a dovedit a fi eficientă și supraveghetorul, care ar trata cu superficialitate analizarea efectelor acțiunii de deținere de acțiuni de către instituția de credit.

O asemenea prelungire, singulară, nu poate depăși 36 de luni de la data inițială, de dobândire a acțiunilor respective, considerându-se că, dacă în acest termen, autoritatea în cauză nu s-a redresat, nu există șanse să se mai redreseze într-un termen prelungit. Tocmai pentru a se preîntâmpina ca instituția de credit să prelungească implicit oricare dintre termenele stabilite prin reglementare sub motivarea că aceasta face demersuri pentru a găsi o modalitate de înstrăinare a acțiunilor astfel deținute, textul proiectului stabilește expres obligația instituției de credit de a întreprinde demersurile necesare pentru înstrăinarea respectivelor acțiuni sau pentru retragerea sa din entitatea în cauză astfel încât să se încadreze în termenul de 24 de luni, respectiv de 36 de luni, dacă a beneficiat de o prelungire a termenului. Rezultă cu claritate că instituția de credit nu poate invoca prelungirea demersurilor în acest sens în justificarea neîncadrării în termenul de care a beneficiat. Fiind o dispoziție imperativă a actului normativ nu poate exista nici o modalitate din partea instituției de credit de a se eschiva de la încadrarea în termen și nici din partea autorității de supraveghere prudențială de a accepta vreo justificare de neîncadrare în termen.

Aceste termene evidențiază caracterul temporar al deținerilor de acțiuni pe care legiuitorul a înțeles să-l ofere, în condițiile reglementate, instituțiilor de credit pentru a-și putea realiza creanțele pe care le au față de o entitate din afara sectorului financiar.

În aceeași ordine de idei, referitoare la formularea acestei instituții juridice, în mod expres, este definită, pentru scopurile urmărite de reglementare, noțiunea de entitate din afara sectorului financiar, arătându-se că prin aceasta se înțelege o entitate, alta decât o instituție de credit, o instituție financiară, o societate de asigurare, o societate de reasigurare sau o societate ce desfășoară activități care reprezintă o prelungire directă a activității bancare, cum ar fi leasing, factoring, administrare de fonduri de investiții, sau care prestează servicii auxiliare activității bancare, cum ar fi servicii de procesare de date, sau alte activități similare. O asemenea circumstanțiere detaliată înlătură orice perspectivă de eroare în caracterizarea entității în cauză ca fiind din afara sectorului financiar.

Un alt aspect privind circumstanțierea cu exactitate referitoare la deținerea temporară de acțiuni îl constituie cerința ca o astfel de deținere să se realizeze în cursul unei operațiuni de asistență sau restructurare financiară a unei entități din afara sectorului financiar. Constatăm că o asemenea formulare se află înscrisă în art.145 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.99/2006, reglementare concepută în ajunul aderării României la Uniunea Europeană în concordanță cu reglementarea europeană în materie, ceea ce demonstrează că legiuitorul, încă de la acest moment, a avut în vedere o asemenea posibilitate care ar fi impusă de o operațiune de asistență sau restructurare financiară a unui agent economic care având calitatea de debitor al uneia sau mai multor instituții de credit determină din partea acestora o reacție care poate fi în același timp benefică atât pentru debitor când și pentru creditorii săi. De ce? Pentru că instituția de credit are tot interesul să afle soluții economico-financiare care să scoată entitatea în cauză din situația precară și, implicit, să o poată determina să-și onoreze obligațiile bănești față de creditorii săi, printre care se află ea însăși.

O instituție de credit are capacitatea necesară de a putea să contribuie la redresarea financiară a entității din afara sectorului financiar, situație de care vor profita, în egală măsură, atât aceasta, cât și creditoarea sa, care acționează asemenea unui acționar

responsabil pe perioada deținerii temporare de acțiuni în cursul operației de asistență sau de restructurare financiară a respectivei entități.

Reglementatorul lămurește cu claritate că se consideră acțiuni deținute temporar de către o instituție de credit în cursul unei operațiuni de asistență sau restructurare financiară a unei entități din afara sectorului financiar acele acțiuni dobândite de instituția de credit în schimbul stingerii creanțelor pe care aceasta le înregistrează în mod direct la momentul respectiv față de entitatea în cauză. Momentul la care se referă textul reglementării este tocmai cel în care creanțele pe care le deține instituția de credit se sting tocmai prin transformarea acestora în acțiuni la entitatea în cauză, acțiuni care o vor îndreptăți să gestioneze ca un acționar responsabil entitatea respectivă, astfel încât aceasta să devină viabilă și să ducă la redresarea financiară a acesteia. Acordul de acționariat al instituției de credit capătă un regim juridic special prin instituirea unei prevederi prin care se stabilește expres că în cazul în care deținerile temporare de acțiuni îndeplinesc cerințele acestui regulament, instituției de credit nu îi sunt aplicabile prevederile art.144 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.99/2006. Ținând seama de faptul că, în conformitate cu prevederile art.144, “instituțiile de credit, persoane juridice române, nu pot dobândi participații calificate într-o asemenea entitate, dacă în acest fel instituția de credit poate exercita controlul asupra entității respective”, prin excluderea în mod expres a acestei prevederi prin dispozițiile proiectului de regulament se are în vedere tocmai acordarea posibilității ca instituția de credit deținătoare în mod temporar de acțiuni la entitatea în cauză să poată să exercite controlul asupra entității respective, care, implicit, se consideră benefic pentru ambele părți, iar din perspectiva supraveghetorului îi oferă acestuia cel puțin convingerea că astfel instituția de credit va putea să-și recupereze creanțele sale, ceea ce va contribui la menținerea stabilității și viabilității acelei instituții de credit.

Toate aceste considerente duc la concluzia că o asemenea reglementare este necesară în actualul context economic și financiar când se impune educarea agenților economici aflați într-o situație precară ca urmare a recesiunii economice. Astfel se evidențiază rolul benefic al Băncii Naționale a României în calitate de reglementator al sistemului bancar din România. Putem concluziona că această instituție juridică a deținerii temporare de acțiuni de către o instituție de credit în cursul unei operațiuni de asistență sau

restructurare financiară a unei entități din afara sectorului financiar se demonstrează a fi o necesitate practică în contextul economic actual, iar Banca Națională a României se comportă ca un reglementator și supraveghetor responsabil tocmai în concordanță cu scopul urmărit de legiuitor prin dispozițiile art.164 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.99/2006, citat anterior.

Din această perspectivă se va putea constata în practica socială modul în care vor înțelege să acționeze instituțiile de credit, persoane juridice române, oferind în același timp ocazia Băncii Naționale a României de a se manifesta, în spiritul legii, în calitatea sa de autoritate de supraveghere prudențială bancară.

15 februarie 2011